

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0418U003051

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 30-07-2018

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тютюнник Наталія Вікторівна

2. Tyutyunnik Nataliya Viktorivna

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: кандидат наук

Аспірантура/Докторантура: так

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 27-07-2018

Спеціальність за освітою: Агрономія

Місце роботи здобувача: Національний науковий центр "Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського"

Код за ЄДРПОУ: 00497058

Місцезнаходження: вул. Чайковська, 4, м. Харків, Харківський р-н., Харківська обл., 61024, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 64.354.01

Повне найменування юридичної особи: Національний науковий центр "Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського"

Код за ЄДРПОУ: 00497058

Місцезнаходження: вул. Чайковська, 4, м. Харків, Харківський р-н., Харківська обл., 61024, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний науковий центр "Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського"

Код за ЄДРПОУ: 00497058

Місцезнаходження: вул. Чайковська, 4, м. Харків, Харківський р-н., Харківська обл., 61024, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 68.05

Тема дисертації:

1. Вплив гіпсометричного рівня місцевості на параметри зволоження як фактору формування властивостей та родючості чорноземів звичайних
2. Influence of the hypsometric level of the terrain on the parameters of moistening as a factor in the formation of properties and fertility of chernozems of ordinary

Реферат:

1. Об'єкт – зв'язок між орографією місцевості, умовами зволоження, параметрами властивостей і родючості зональних чорноземів звичайних Степу Північного. Мета – встановити закономірності впливу гіпсометричного рівня місцевості на формування критеріїв зволоження та їх зв'язок з параметрами морфолого-генетичних властивостей і родючістю чорноземів звичайних Північного Степу України. Методи – спостереження, порівняння, системне узагальнення, статистичні та порівняльно-географічні методи. Теоретичні результати – показано географічно зумовлену залежність параметрів вертикальних градієнтів температури, кількості опадів і гідротерміки за V-IX місяці різних геоморфологічних частин Степу Північного, пов'язаних з особливостями руху циклонів і антициклонів. Доведено зв'язок певних значень

ГТКV-IX з відповідними гіпсометричними параметрами місцевості. Запропоновано диференціацію території на 3 підзони за певними кількісними показниками ГТКV-IX та географічно зумовленими висотами відповідно до геоморфологічних особливостей території. Визначено пріоритетні фактори продуктивної здатності чорноземів звичайних, параметри їх реалізації за агропотенціалами природної і ефективної родючості. Установлено значний ресурсний потенціал ґрунтового покриву Степу Північного. Практичні результати – розроблено 9 просторових градацій зволоження за параметрами ГТКV-VII та ГТКVIII-IX, 11 градацій опадів за IX-III місяці при їх 6-ти рівневному фаціальному засвоєнні. Обґрунтовані кліматичні критерії які відображають ресурси вологозабезпечення будь-якої території як ключа до розуміння головної біологічної властивості ґрунту – його родючості. Встановлено, що особливість просторового розподілу зволоження на території Степу Північному обумовлено тим, що його поверхня за рельєфом є орографічно-детермінованою, проте параметри гіпсометричних рівнів специфічні для кожного геоморфологічного регіону. Встановлено вплив пріоритетних факторів родючості на продуктивну здатність чорнозему звичайного, яка є об'єктивним прямим показником його родючості. Новизна – вперше доведено функціональну детермінованість гіпсометричним рівнем параметрів вертикальних градієнтів температури, кількості опадів і гідротермічних умов у зоні поширення чорноземів звичайних за період травень-вересень; набуло подальшого розвитку обґрунтування параметрів потужності органопрофілю чорноземів звичайних відповідно кількості опадів за холодний період, їх засвоєння та гранулометричного складу. Показано залежність засвоєння опадів холодного періоду від термічного режиму, що дало можливість за гіпсометричними рівнями диференціювати Степ Північний на 6 фацій; удосконалено параметри інтенсивності гумусонагромадження в чорноземах звичайних залежно від вологозабезпечення в теплий період року через відповідні значення ГТКV-IX і їх гранулометричного складу, яка відображається коефіцієнтом відносної акумуляції гумусу (КВАГ) через співвідношення кількості гумусу в 0-30 см шарі ґрунту і вмісту фізичної глини помножене на 10; удосконалено зв'язок між кількістю опадів за холодний період, їх засвоєнням ґрунтами та параметрами потужності органопрофілю чорноземів звичайних відповідно до їх гранулометричного складу через вміст фізичної глини; удосконалено функціональну залежність між ступенем зволоження, як ресурсу, вираженого у показниках ГТКV-IX, кількості опадів за XI-III місяці та їх засвоєння з гумусонагромадженням в профілі через коефіцієнт профільного нагромадження гумусу (КПНГ), його загальним запасом та продуктивною здатністю; вперше встановлено, що морфолого-генетичні властивості ксероморфних ґрунтів схилів, їх природний потенціал родючості мають закономірно-географічний зв'язок з повнопрофільними ґрунтами плато; вперше встановлено закономірності продуктивної здатності чорноземів звичайних відповідно природних пріоритетних факторів їх родючості: забезпеченості вологою за теплий період через показник ГТК, гранулометричного складу через уміст фізичної глини, ксероморфності та еродованості на схилах. Ступінь впровадження – результати дисертаційної роботи впроваджено в навчальний процес Харківського національного аграрного університету імені В. В. Докучаєва при викладанні дисципліни «Охорона ґрунтів та відтворення родючості» за спеціальністю 201 «Агрономія» освітньо-наукових програм 8.09010102 «Агрехімія і ґрунтознавство», 8.09010103 «Експертна оцінка ґрунтів». Галузь – сільське господарство.

2. Object – the connection between the country orography, the conditions of moisture, the parameters of properties and fertility of the zonal ordinary chernozems of the Northern Steppe. Purpose – to determine the laws of the hypsometric level of the area influence on the formation of the humidification criteria and their relationship with the parameters of morphological and genetic properties and fertility of the ordinary chernozems of the Northern Steppe Ukraine. Methods – observation, comparison, systematic generalization, statistical and comparative-geographical methods. Theoretical results – geographically determined dependence of parameters of vertical temperature gradients, rainfall and hydrothermics for V-IX months of different geomorphological parts of the Northern Steppe, connected with peculiarities of cyclones and anticyclones motion was shown. The connection of certain values of HTC_{V-IX} with the corresponding hypsometric parameters of the area is proved. It is proposed to differentiate the territory into 3 sub-zones according by some quantitative indicators of HTC_{V-IX} and geographically determined heights in accordance with the geomorphological features of the territory. The priority factors of ordinary chernozems productivity, its' realization parameters by the agricultural potentials of

natural and effective fertility are determined. Significant resource potential of the soil cover of the Northern Steppe is established. Practical results – 9 spatial gradations of humidification based on parameters of HTC_{CV}-VII and HTC_{VIII}-IX were developed, 11 gradations of precipitation in the IX-III months at their 6-level facial assimilation were elaborated. Climatic criteria reflect the resources of moisture supply of any territory as a key to understanding the main biological properties of the soil – its fertility are grounded. It is ascertained that the peculiarity of the spatial distribution of moisture on the territory of the Northern Steppe is due to the fact that its surface is orographically determined by its relief, but the parameters of the hypsometric levels are specific for each geomorphological region. The influence of priority fertility factors on the productive capacity of ordinary chernozem, which is an objective direct indicator of its fertility, is established. Novelty – for the first time the functional determinancy of the parameters of the vertical gradients of temperature, precipitation and hydrothermal conditions by the hypsometric level in the zone of ordinary chernozem distribution during the period of May-September has been proved; the justification of the thickness parameters of organoprofile of ordinary chernozem corresponding to the amount of precipitation during the cold period, their assimilation and granulometric composition are developed. The dependence of the cold season precipitation on the thermal regime was shown, which allowed to differentiate the Northern Steppe for 6 facies according to the hypsometric levels; the parameters of the intensity of the hummus accumulation in the ordinary chernozem depending on the moisture supply in the warm period of the year due to the corresponding values of HTC_{CV}-IX and their granulometric composition, which is reflected by the relative humus accumulation coefficient (RHAC) through the ratio of the amount of humus in 0-30 cm layer of soil and the content of physical clay multiplied at 10; the connection between amount precipitation during the cold period, their absorption by soil and thickness parameters of organoprofile of ordinary chernozem according to their granulometric composition due to the content of physical clay is improved; the functional relation between the degree of humidification as a resource expressed in HTC_{CV}-IX indicators, the precipitation amount for the XI-III months and their assimilation with the humus accumulation in the profile due to the coefficient of profile humus accumulation (PHAC), its total fund and production capacity is improved; for the first time it was established that the morphological and genetic properties of xeromorphic soils on slopes, their natural fertility potential have a natural-geographical connection with full-profile soils of the plateau; for the first time the regularities of the ordinary chernozems productivity according to natural prioritized factors of their fertility videlicet: moisture availability during the warm period due to the parameter of the HTC, granulometric composition due to the content of physical clay, xeromorphism and erosion on the slopes are ascertained. Degree of implementation – the results of the dissertation were introduced into the educational process of Kharkiv National University of Agriculture named after V.V. Dokuchaev during the teaching of the discipline “Soil protection and reproduction of fertility” in specialty 201 “Agronomy” of educational and scientific programs 8.09010102 “Agrochemistry and Soil Science” 8.09010103 “Expert evaluation of soils”. The field

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Соловей Вадим Борисович
2. Solovey Vadym Borysovych

Кваліфікація: к. с.-г. н., 06.01.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ачасов Андрій Борисович
2. Achasov Andriy Borysovych

Кваліфікація: д. с.-г. н., 06.01.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Чорний Сергій Григорович
2. Chornyi Sergiy Gryhorovych

Кваліфікація: д. с.-г. н., 06.01.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Балюк Святослав Антонович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Балюк Святослав Антонович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Реєстратор

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Т.А.